

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 29 januari 2003

Mål nr

Ö 1497-02

KLAGANDE

1. P. A.
2. I. J.
3. B. M.
4. H. M.
5. K. J.

Ombud för 1-5: advokaten J. T.

MOTPARTER

1. H. K.

Offentlig försvarare och ombud: advokaten U. I.

2. Pressens Bild Aktiebolag, 556005-5104, Gjörwellsgatan 30,
112 88 STOCKHOLM

Ombud: advokaten U. I.

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 4, beslut den 25 mars 2002 i mål Ö 8785-01

Hovrättens beslut

se Bilaga

	Postadress	Telefon	Expeditionstid
	Box 2066	08-617 64 00	8.45-12.00
HÖGSTA DOMSTOLEN	103 12 STOCKHOLM		13.15-15.00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut i punkterna 1, 3 och 4 samt visar de överklagade målen åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

För försvaret av H. K. i Högsta domstolen tillerkänns U. I. ersättning av allmänna medel med trettiosjutusenethundraåttiofyra (37.184) kr, avseende arbete.

Det ankommer på tingsrätten att pröva frågorna om rättegångskostnader och om skyldighet att återbetala kostnaden för offentligt försvar i Högsta domstolen i samband med målen efter det att de återupptagits.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

P. A. och medparter har, som det får förstås, yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut undanröjer tingsrättens avvisningsbeslut, tillerkänner dem ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten samt befriar dem från skyldighet att återbetala kostnaden för offentligt försvar och att utge ersättning för rättegångskostnader där.

H. K. och Pressens Bild Aktiebolag har i första hand bestritt ändring och i andra hand yrkat att Högsta domstolen ogillar åtalen och de enskilda anspråken.

P. A. och medparter samt Pressens Bild har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

P. A. och medparter har väckt talan mot H. K. och Pressens Bild

Aktiebolag om ansvar i första hand för förtal som är grovt, alternativt förtal, och i andra hand för förolämpning som är att anse som grov, alternativt förolämpning. Till stöd för sin talan har de anfört att Pressens Bild inom ramen för ett affärsområde benämnt "PressText" med början den 22 augusti 1996 och ännu fram till den dag stämmningsansökningarna dagtecknats (den 10 april 2002) tillhandahöll artikeltexter genom databaspublicering på Internet under adress "http://www.prb.se" som innefattade uppgifter som utpekade dem som brottsliga och klandervärda i sitt levnadssätt. Uppgifterna var enligt dem ägnade att utsätta dem för andras missaktning. De har gjort gällande att det inte var försvarligt att lämna uppgift i saken; uppgifterna var inte sanna och det fanns inte heller skälig grund för dem.

P. A. och medparter har även framställt yrkanden om skadestånd och om skyldighet för Pressens Bild att vid fällande dom ta bort samtliga artikeltexter som påtalas i målen.

H. K. och Pressens Bild har gjort gällande i första hand att databaspubliceringen i PressText har utgjort en spridning av artiklar i tidningen Expressen och att den s.k. bilageregeln i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen (TF) är tillämplig samt att den talan som P. A. och medparter väckt skall avvisas på grund av TF:s exklusivitet.

Enligt bilageregeln gäller att om ägaren till en periodisk skrift sprider eller låter sprida skriftens innehåll eller delar av detta i form av ett radioprogram eller en teknisk upptagning som avses i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), så skall i fråga om tillämpningen av 1–14 kap. TF programmet eller upptagningen jämföras med en bilaga till skriften i den utsträckning den i sådan form spridda versionen återger innehållet i skriften oförändrat samt anger hur innehållet har disponerats.

Vad som lagts Pressens Bild och H. K. till last är att bolaget från en webbplats på Internet tillhandahållit artikeltexter som tidigare varit publicerade i tidningen Expressen. Den påtalade publiceringen i PressText utgör inte någon sådan teknisk upptagning som avses i TF eller YGL. Frågan är därför i första hand om texterna spritts i form av ett sådant medium som i YGL avses med ”radioprogram”.

Någon definition av termen radioprogram ges inte i YGL. Av 1 kap. 1 § tredje stycket YGL följer dock att vad som sägs i den grundlagen om radioprogram gäller förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra sändningar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor. I förarbetena anges som exempel på sändningar av sistnämnda slag sändningar via telefax- och videotex (se prop. 1990/91:64 s. 108).

Vidotex är en teknik för överföring av text och bilder från databaser via TV-sändningar eller telenät.

Vidare sägs i 1 kap. 6 § första stycket YGL att grundlagen är tillämplig på sändningar av radioprogram som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Vad som avses med en sändning riktad till allmänheten är inte helt klart. Så till vida får det dock anses klart att det skall vara fråga om en sändning som riktar sig till vem som helst som önskar ta emot den. Att en sändning tillhandahålls mot abonnemang anses inte innebära att sändningen inte är riktad till allmänheten, om möjligheten att abonnera står öppen för envar (jfr SOU 2001:28 s. 197 och prop. 2001/02:74 s. 41). Däremot anses överföring av information inte vara riktad till allmänheten, om det är mottagaren som tar kontakt med sändaren och startar överföringen (jfr prop. 1990/91:64 s. 63 och 110, med hänvisning till prop. 1986/87:151 s. 164, och prop. 2001/02:74 s. 31 och 41).

För vissa sändningar som sker på mottagarens begäran innehåller YGL särskilda bestämmelser. I 1 kap. 9 § YGL, den s.k. databasregeln, sägs i paragrafens lydelse före den 1 januari 2003 att grundlagens föreskrifter om radioprogram skall tillämpas också när en redaktion för en tryckt periodisk skrift eller för radioprogram, ett företag för yrkesmässig framställning av tekniska upptagningar (före den 1 januari 1999 ”ett företag för framställning av filmer eller ljudupptagningar”) eller en nyhetsbyrå med hjälp av elektromagnetiska vågor på särskild begäran tillhandahåller allmänheten upplysningar direkt ur ett register med upptagningar för automatisk databehandling. Detta gäller dock inte, enligt samma paragraf, om den mottagande kan ändra innehållet i registret.

En förutsättning för en tillämpning av databasregeln i 1 kap. 9 § YGL är att en mottagare på begäran tillhandahåller upplysningar direkt ur en databas. Enligt paragrafen skall grundlagens föreskrifter om radioprogram *tillämpas* vid ett sådant tillhandahållande. Detta måste förstås så att YGL:s föreskrifter om radioprogram inte *gäller* direkt enligt 1 kap. 1 § tredje stycket YGL och att alltså en överföring av aktuellt slag inte är ett radioprogram i YGL:s mening. Eftersom bilageregeln förutsätter att spridning sker i form av ett sådant radioprogram som avses i YGL innebär databasregeln således enligt sin ordalydelse att ett tillhandahållande enligt databasregeln inte faller in under bilageregeln. Särskilt med hänsyn till att flera olika konsekvenser av ett motsatt synsätt, t.ex. frågan om preskription, framstår som outredda (jfr prop. 2001/02: 74 s. 78 f., 2001/02:KU 21 s. 51 ff.), saknas anledning att tolka regeln utöver dess ordalydelse.

Vid denna bedömning saknas anledning att ta ställning till frågan om Pressens Bild skall anses ha utgjort ett organ för ägaren till tidningen Expressen.

I målet kvarstår ytterligare frågor att pröva, däribland frågan om databasregeln är tillämplig på det påtalade tillhandahållandet av artiklarna i PressText. Det bör ankomma på tingsrätten att pröva dessa frågor.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck (skiljaktig), Thorsson, Pripp (referent, skiljaktig), Lundius och Dahllöf
Föredragande revisionssekreterare: Söderlind

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till
PROTOKOLL
2002-11-27Mål nr
Ö 1497-02

Justitierådet Munck och referenten, justitierådet Pripp, är av skiljaktig mening på sätt framgår av följande yttrande:

”Vi instämmer med majoriteten t.o.m. det stycke i skälen som börjar med orden ’För vissa sändningar’ och slutar med orden ’innehållet i registret’. Därefter anför vi följande.

En förutsättning för en tillämpning av databasregeln i 1 kap. 9 § YGL är att en mottagare på begäran tillhandahålls upplysningar direkt ur en databas. Enligt paragrafen skall grundlagens föreskrifter om radioprogram *tillämpas* vid ett sådant tillhandahållande. Detta kan uppfattas så att YGL:s föreskrifter om radioprogram inte *gäller* direkt enligt 1 kap. 1 § tredje stycket YGL och att alltså en överföring av aktuellt slag inte är ett radioprogram i YGL:s mening.

Å andra sidan bör också beaktas att lagstiftaren med bilageregeln har skapat ett system där det tryckfrihetsrättsliga ensamansvaret för innehållet i en periodisk skrift ligger på en och samma person, oavsett om skriften i sin helhet eller delar av denna sprids i tryckt version eller som ett radioprogram så som denna term får förstås enligt 1 kap. 1 § tredje stycket YGL. För bilageregeln är det relevant att ägaren till den periodiska skriften har ett bestämmande inflytande över spridningen, både vad gäller innehåll och tid. Ett sådant inflytande har enligt databasregeln den som på begäran tillhandahåller möjligheten för en mottagare att till sig få översänt innehåll i en webbsida. Sammantaget får det mot bakgrund av vad som nu sagts anses mest förenligt med det ensamansvar som eftersträvas i bilageregeln att tolka denna så att den omfattar också ett tillhandahållande enligt databasregeln av innehållet i hela eller delar av en periodisk skrift (jfr SOU 2001:28 s. 107 och där gjord hänvisning till SOU 1997:49 s. 112. Jfr även Wennberg m.fl., Yttrandefrihetsgrundlagen, 2 uppl., 1999 s. 86.). En sådan tolkning kan inte anses strida mot ordalagen i de aktuella reglerna.

Den i målet påtalade publiceringen av artikeltexter får därför anses ha skett i form av ett radioprogram som avses i YGL.”